

บันทึก

เรื่อง กรุงเทพมหานครขอใช้ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ ที่ สร.๐๑๐๔/๑๐๒๔๙ ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๒๓ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องกรุงเทพมหานครขอใช้ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งการของนายกรัฐมนตรี โดยมีข้อเท็จจริงว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ นายกรัฐมนตรี (พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์) ได้สั่งการให้กรุงเทพมหานครขอใช้ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทยส่วนที่ต่อจากสวนจตุจักรจนถึงถนนเข้าย่านพหลโยธินเนื้อที่ประมาณ ๗๐ ไร่ เพื่อถมดินปรับปรุงทำลานจอดรถและใช้ประโยชน์อย่างอื่นเป็นการชั่วคราว โดยไม่ก่อสร้าง อาคารถาวร จนกว่าการรถไฟฯ จะใช้ที่ดินตามโครงการต่อไป ค่าถมที่ดินประมาณ ๑๑ ล้านบาท กรุงเทพมหานครจะจ่ายไปก่อน และให้การรถไฟฯ ขอตั้งงบประมาณแผ่นดินชดใช้ให้ ในการนี้ กรุงเทพมหานครได้ถมและปรับปรุงพื้นที่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ใช้เงินทั้งสิ้น ๒๔ ล้านบาท ได้เนื้อที่ ๗๔.๑๑ ไร่ อย่างไรก็ตาม การรถไฟฯ กำหนดเงื่อนไขไว้ว่า เมื่อการรถไฟฯ จัดหาผู้ลงทุนก่อสร้าง อาคารสถานีกรุงเทพแห่งที่ ๒ ได้แล้ว (ประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๕๒๔) การรถไฟฯ จะขอพื้นที่ บริเวณนี้คืน แต่หลังจากนั้นมา นายกรัฐมนตรี (พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์) ได้สั่งการ (วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒) ให้การรถไฟฯ ปรับแผนที่ที่จะก่อสร้างอาคารสถานีกรุงเทพแห่งที่ ๒ ย่านพหลโยธินเสียใหม่ โดยให้เลื่อนขึ้นไปทางเหนือให้พ้นบริเวณพื้นที่ที่กรุงเทพมหานครได้ถม ดินไว้แล้ว เพื่อให้กรุงเทพมหานครได้เข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้โดยไม่ต้องก่อสร้างอาคารถาวร ซึ่งการรถไฟฯ ก็ได้ดำเนินการตามคำสั่งดังกล่าวแล้ว และได้มีหนังสือมอบที่ดินจำนวน ๗๔.๕๗ ไร่ ให้กรุงเทพมหานครใช้ในการเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยการรถไฟฯ ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ว่า การรถไฟฯ ไม่ต้องมีพันธะที่จะตั้งงบประมาณ ๒๔ ล้านบาท ชดใช้ค่าถมและปรับพื้นที่ให้แก่ กรุงเทพมหานคร กับขอให้กรุงเทพมหานครจัดทำรั้วสำหรับเขตที่ดินที่มอบให้ด้วย

กรุงเทพมหานครไม่เห็นด้วยกับเงื่อนไขของการรถไฟฯ ที่กำหนดว่าต้องไม่มีการ ปลุกสร้างอาคารหรือสิ่งถาวรใดๆ ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว เพราะเกรงว่าหากอาคารที่ก่อสร้างเป็น อาคารชั่วคราว จะก่อให้เกิดความสกปรก รกรุงรัง ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งไม่เห็น ด้วยกับการสร้างรั้ว จึงขออนุมัติต่อนายกรัฐมนตรี ดังนี้

๑. ขอให้การรถไฟฯ มอบที่ดินบริเวณดังกล่าวให้แก่กรุงเทพมหานครเพื่อใช้ในการ กิจกรรมของกรุงเทพมหานครต่อไปโดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ และ

๒. ของดการสร้างรั้วกันเขตที่ดินของการรถไฟฯ กับที่ดินแปลงนี้ไว้ก่อน โดยจะ นำดินนี้มาปลูกเป็นแนวเขตที่ดินแทน

๓. สำหรับการตั้งงบประมาณที่ ๒๔ ล้านบาท หากการรถไฟฯ ให้ที่ดินแก่ กรุงเทพมหานครใช้ตลอดไป การรถไฟฯ ก็ไม่จำเป็นต้องตั้งงบประมาณใช้คืน

นายกรัฐมนตรีเห็นว่ากรณีนี้อาจจะเป็นปัญหาข้อกฎหมาย เพราะที่ดินของการรถไฟฯ ที่จะมอบให้กรุงเทพมหานครใช้ประโยชน์ดังกล่าว เป็นที่ดินที่เวนคืนมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการสร้างทางรถไฟ จึงมีบัญชาให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาเสนอความเห็นก่อน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยได้รับฟังข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงคมนาคม (การรถไฟแห่งประเทศไทย) และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน และกรุงเทพมหานคร) แล้ว มีความเห็นเป็น ๒ ฝ่าย คือ

กรรมการร่างกฎหมายฝ่ายข้างมาก เห็นว่า เนื่องจากกฎหมายเวนคืนที่ใช้อยู่ในขณะที่มีการเวนคืนที่ดินรายนี้ คือพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งได้บัญญัติว่า การเวนคืนที่ดินของเอกชนมาเป็นของรัฐจะกระทำได้เพื่อการสาธารณูปโภคและการเหมืองแร่ ดังนั้นจึงต้องถือว่า วัตถุประสงค์ในการเวนคืนครั้งนี้เป็นการเวนคืนเพื่อการสาธารณูปโภคซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่กว้างกว่าที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะเวนคืน^๑ ในกรณีนี้ ซึ่งกำหนดว่าเพื่อประโยชน์ในการสร้างทางรถไฟและการมอบให้กรุงเทพมหานครใช้ที่ดินของการรถไฟฯ เพื่อการตลาดนัดและทำเป็นลานจอดรถก็ถือได้ว่าเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการสาธารณูปโภค จึงไม่มีข้อขัดข้องแต่อย่างใด นอกจากนี้ที่ดินดังกล่าวได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของการรถไฟฯ แล้ว การรถไฟฯ จึงมีอำนาจที่จะจำหน่ายจ่ายโอนให้ผู้อื่นไปได้ภายในขอบวัตถุประสงค์ของการรถไฟฯ ซึ่งเมื่อวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของการรถไฟฯ กำหนดไว้ว่า “ดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญแก่กิจการรถไฟเพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน” การที่การรถไฟฯ ให้กรุงเทพมหานครใช้ที่ดินจึงถือได้ว่าเป็นการกระทำที่อยู่ภายในขอบวัตถุประสงค์ดังกล่าว การรถไฟฯ จึงมีอำนาจกระทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการให้กรุงเทพมหานครใช้ประโยชน์ในที่ดินรายนี้มีลักษณะเป็นการจำหน่ายทรัพย์สินของการรถไฟฯ (เพราะกรุงเทพมหานครขอใช้ที่ดินตลอดไป) ดังนั้น จึงต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการของการรถไฟฯ และคณะรัฐมนตรีก่อนตามมาตรา ๒๕^๒ ประกอบกับมาตรา ๓๙^๓ แห่งพระราชบัญญัติ

^๑ พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืน ในท้องที่อำเภอบางเขน อำเภอดุสิต และอำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร พุทธศักราช ๒๔๘๔

๒. พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืน ในท้องที่อำเภอบางเขน อำเภอดุสิต และอำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร พุทธศักราช ๒๔๘๕

^๒ มาตรา ๒๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๑ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของการรถไฟแห่งประเทศไทย อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

(๑) วางข้อบังคับเกี่ยวกับการต่าง ๆ ตามความในมาตรา ๙

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ มาตรา ๓๙ การรถไฟแห่งประเทศไทยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อนจึงจะดำเนินกิจการดังต่อไปนี้ได้ คือ

ฯลฯ

ฯลฯ

การรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๔ (โปรดดูความเห็นกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒ ในเอกสาร หน้า ๒-๖ ท้ายบันทึกนี้)

กรรมการร่างกฎหมายฝ่ายข้างน้อย เห็นว่า วัตถุประสงค์ในการเวนคืนที่ดินนี้ คือ เพื่อประโยชน์ในการสร้างทางรถไฟตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่ที่ดินนี้จึงต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว จะนำไปใช้ในกิจการอื่นไม่ได้ และแม้ว่าการรถไฟฯ จะมีอำนาจกระทำการใด ๆ ได้ภายในขอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖^๔ และมาตรา ๙^๕ แห่งพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๔ ก็ตาม แต่อำนาจที่จะกระทำการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙ นั้นจะต้องเป็นการกระทำที่อยู่ภายใต้บังคับของวัตถุประสงค์ในมาตรา ๖ ซึ่งกำหนดว่าต้องเป็นการนำมาซึ่งความเจริญแห่งกิจการรถไฟด้วย การให้กรุงเทพมหานครใช้ที่ดินนี้มิใช่เป็นการกระทำที่จะนำมาซึ่งความเจริญของกิจการรถไฟแต่อย่างใด กรรมการร่างกฎหมายฝ่ายข้างน้อยจึงเห็นว่า การรถไฟฯ ไม่มีอำนาจที่จะให้กรุงเทพมหานครใช้ที่ดินได้และเมื่อการดังกล่าวเป็นกิจการที่อยู่นอกวัตถุประสงค์ของการรถไฟฯ แล้ว ทั้งคณะกรรมการของการรถไฟฯ และคณะรัฐมนตรีจึงไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะให้ความเห็นชอบได้ (ดูบันทึกความเห็นกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒ ในเอกสารหน้า ๖ - ๒๐ แนบท้ายบันทึกนี้)

เนื่องจากกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒ มีความเห็นแตกต่างกันในปัญหาข้อกฎหมายอันเป็นสาระสำคัญ เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้นำเรื่องเสนอที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมายพิจารณาให้ความเห็น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว โดยได้รับฟังข้อเท็จจริงจากผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักเลขานุการ

(๕) จำหน่ายอสังหาริมทรัพย์

ฯลฯ

ฯลฯ

“มาตรา ๖ ให้จัดตั้งการรถไฟขึ้น เรียกว่า “การรถไฟแห่งประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(๑) รับโอนกิจการของกรมรถไฟจากกรมรถไฟ กระทรวงคมนาคม

(๒) จัดดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญของกิจการรถไฟ เพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน และดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการขนส่งของรถไฟ และธุรกิจอื่นซึ่งเป็นประโยชน์แก่กิจการรถไฟ

“มาตรา ๙ ให้การรถไฟแห่งประเทศไทยมีอำนาจที่จะกระทำการต่าง ๆ ภายในขอบวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖ อำนาจเช่นนี้ให้รวมถึง

(๑) สร้าง ซื้อ จัดหา จำหน่าย เช่า ให้เช่า และดำเนินงานเกี่ยวกับเครื่องใช้ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ของกิจการรถไฟ

(๒) ซื้อ จัดหา เช่า ให้เช่า ถือกรรมสิทธิ์ ครอบครอง จำหน่ายหรือดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ

ฯลฯ

ฯลฯ

นายกรัฐมนตรี) ผู้แทนกระทรวงคมนาคม (การรถไฟแห่งประเทศไทย) และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน และกรุงเทพมหานคร) แล้ว เห็นว่า

๑. ตามหลักทั่วไปในการเวนคืนที่ดินของเอกชนมาเป็นของรัฐบาลนั้น รัฐบาลจะต้องดำเนินการโดยเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติให้สภานิติบัญญัติพิจารณา และในร่างพระราชบัญญัตินั้นจะต้องระบุวัตถุประสงค์ในการเวนคืนไว้ด้วยอย่างชัดเจน เพื่อให้สภานิติบัญญัติได้พิจารณาถึงเหตุผลและความจำเป็นในการใช้ที่ดินนั้น เมื่อได้เวนคืนที่ดินมาแล้วรัฐบาลจึงมีความผูกพันที่จะต้องใช้ที่ดินนั้นตามวัตถุประสงค์ในการเวนคืน เพราะการที่สภานิติบัญญัติยินยอมให้ตราพระราชบัญญัติเวนคืนดังกล่าวขึ้นก็เนื่องจากเห็นชอบกับวัตถุประสงค์ในการเวนคืนนั้น ดังนั้น การนำที่ดินที่ได้จากการเวนคืนไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติเวนคืน จึงเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายและขัดต่อความประสงค์ของสภานิติบัญญัติ

๒. สำหรับที่ดินของการรถไฟฯ ที่กรุงเทพมหานครขอใช้ประโยชน์นี้เป็นที่ดินที่ได้เวนคืนมาโดยพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่อำเภอบางเขนจังหวัดพระนคร พุทธศักราช ๒๔๘๖ ซึ่งกำหนดให้เวนคืนให้แก่กรมรถไฟ (กระทรวงคมนาคม) โดยมีวัตถุประสงค์ในการเวนคืนตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนในท้องที่อำเภอบางเขน อำเภอดุสิต และอำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร พุทธศักราช ๒๔๘๕ ว่า เพื่อประโยชน์ในการสร้างทางรถไฟ การรถไฟฯ ซึ่งได้รับโอนกิจการของการรถไฟตามมาตรา ๖^๖ แห่งพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๔ จึงมีความผูกพันที่จะต้องใช้ที่ดินดังกล่าวให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการเวนคืนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเวนคืนฯ และทั้งจะต้องอยู่ภายในขอบวัตถุประสงค์และอำนาจของการรถไฟฯ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖ และมาตรา ๙^๗ แห่งพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๔ อีกด้วย

๓. สำหรับประเด็นที่หาหรือว่า การรถไฟฯ จะมอบที่ดินให้แก่กรุงเทพมหานครเพื่อใช้ในกิจการของกรุงเทพมหานครตลอดไปได้หรือไม่ คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) เห็นว่า การมอบให้กรุงเทพมหานครใช้ที่ดินที่ได้มาเพราะการเวนคืนในกิจการของกรุงเทพมหานครตลอดไปนั้น เป็นการขัดกับหลักการแห่งพระราชบัญญัติเวนคืนฯ ที่

^๖ มาตรา ๖ ให้จัดตั้งการรถไฟขึ้น เรียกว่า “การรถไฟแห่งประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(๑) รับโอนกิจการของกรมรถไฟจากกรมรถไฟ กระทรวงคมนาคม

(๒) จัดดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญของกิจการรถไฟเพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน และดำเนินธุรกิจอันเกี่ยวกับการขนส่งของรถไฟและธุรกิจอื่นซึ่งเป็นประโยชน์แก่กิจการรถไฟ

^๗ มาตรา ๙ ให้การรถไฟแห่งประเทศไทยมีอำนาจที่จะกระทำการต่าง ๆ ภายในขอบวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖ อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

๑.ล๑

๑.ล๑

(๒) ซื้อ จัดหา เช่า ให้เช่า ถือกรรมสิทธิ์ ครอบครอง จำหน่ายหรือดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ

๑.ล๑

๑.ล๑

เวนคืนมาเพื่อประโยชน์ในการสร้างทางรถไฟ เพราะที่ดินรายนี้จะมียาจนำกลับมาเพื่อใช้ในการกิจการรถไฟอีกต่อไป ข้อที่อ้างว่าที่ดินรายนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของการรถไฟฯ แล้ว การรถไฟฯ จึงมีอำนาจจะจำหน่ายจ่ายโอนให้ผู้อื่นไปได้ภายในขอบวัตถุประสงค์ของการรถไฟฯ นั้น เห็นว่า ที่ดินรายนี้เวนคืนมาเพื่อใช้ในการกิจการสร้างทางรถไฟ อยู่ภายใต้บังคับแห่งวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติเวนคืนฯ การรถไฟฯ จะจำหน่ายจ่ายโอนไปโดยมิได้ใช้ในการกิจการเพื่อประโยชน์ในการสร้างทางรถไฟหาได้ไม่ ถึงแม้ว่าการมอบให้กรุงเทพมหานครใช้ที่ดินรายนี้จะเป็นสาธารณประโยชน์ตามที่ปรากฏจากคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงคมนาคมและผู้แทนกระทรวงมหาดไทยว่าจะนำไปใช้ทำเป็นตลาดนัดและลานจอดรถก็ตาม แต่ก็เป็นการกิจการของกรุงเทพมหานคร ใช้เพื่อกิจการของกรุงเทพมหานครตลอดไป ไม่ใช่เพื่อใช้ในการกิจการของการรถไฟฯ จึงไม่อาจทำได้

แต่อย่างไรก็ตาม แม้การรถไฟฯ จะมอบหมายที่ดินที่ได้มาตามพระราชบัญญัติเวนคืนฯ ให้กรุงเทพมหานครใช้ในการกิจการสาธารณประโยชน์ดังกล่าวตลอดไปไม่ได้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) ขอเสนอเป็นข้อสังเกตว่าการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ในการสร้างทางรถไฟนั้น อาจตีความอย่างกว้างได้ว่า มิใช่เฉพาะแต่ใช้ที่ดินสำหรับสร้างทางรถไฟเท่านั้น แต่อาจใช้ที่ดินเพื่อการอื่นอันเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการของการรถไฟด้วย เช่น ลานจอดรถสำหรับรับขนส่งช่วงต่อจากรถไฟหรือชุมนุมสินค้าที่จะขนส่งมาโดยทางรถไฟ เป็นต้น แต่ที่ดินนั้นจะต้องเป็นของการรถไฟฯ สำหรับใช้ในการกิจการของการรถไฟฯ ดังนั้น การรถไฟฯ ในฐานะผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินรายนี้ย่อมมีอำนาจให้กรุงเทพมหานครเช่าหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อทำกิจการซึ่งจะเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการของการรถไฟฯ เป็นการชั่วคราวได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะไม่เกิดปัญหาเกี่ยวกับการเรียกร้องที่ดินคืนโดยเจ้าของเดิมแต่อย่างใด เพราะที่ดินของการรถไฟฯ มีบทบัญญัติพิเศษที่จำกัดสิทธิเจ้าของที่ดินและทายาทของเจ้าของที่ดินหรือผู้รับโอนมิให้เรียกร้องที่ดินคืนเพราะเหตุการรถไฟฯ มิได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ในการเวนคืนได้ ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๓๒^๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น

(ลงชื่อ) อมร จันทสมบุรณ์

(นายอมร จันทสมบุรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๔ มาตรา ๓๒ เว้นแต่จะเป็นที่ดินของรถไฟ ถ้าภายในห้าปีนับแต่วันประกาศใช้พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือแต่ส่วนใดมิได้เคยใช้หรือกำลังใช้ในการสาธารณูปโภค หรือในการเหมืองแร่อันเป็นความประสงค์ในการเวนคืนนั้นไซ้เมื่อได้คืนเงินค่าทำขวัญที่ได้รับแล้ว ท่านว่าเจ้าของเดิม ทายาทเจ้าของเดิมหรือผู้รับโอนมีสิทธิเรียกทรัพย์สินคืนได้ แต่การเรียกร้องเช่นนั้นท่านว่าต้องร้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาห้าปีดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และการส่งทรัพย์สินคืนเช่นนั้น ถ้าจะมีท่านให้ใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บังคับ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มกราคม ๒๕๒๔